

A ZSEBTOLVAJLÁSRÓL.

A zsebtolvajlás a lopás egyik válfaját képezi. E büntetendő cselekmény fogalmát maga az elnevezés magyarázza meg.

A zsebtolvajok működési tere többnyire nagy városokban van; mióta azonban a zakatoló gőzgép a közlekedési akadályokat lerombolta, bizonyos alkalmakkor a vidéket sem kimélik meg, különösen ha nagy számban összeverődő tömegek nekik bő zsákmányra kilátást nyújtanak. Ép ez oknál fogva a vidéken működő csendőrségnek is a lopás e válfaját figyelmen kívül hagyania nem szabad, hanem törekednie kell e bűncselekmény elkövetésének módjával megismerkedve, a zsebtolvajok bűnös üzelveinek gátat vetni és ha zsebtolvajlás történt, azt ki is deríteni.

Az ily bűncselekmény kiderítése azonban rendszerint nagy nehézséggel jár és a nyomozó közegtől különös gyakorlati tapasztalatot és nem kis leleményességet feltételez, a mennyiben a lopás e nemét többnyire a legügyesebb, legintelligen-

sebb és legfurfangosabb tolvajok gyakorolják, kiknek hosszas gyakorlatra, nagy emberismertetre és bő tapasztalatra van szükségük, hogy mesterségüket eredményesen és akként űzhessék, hogy rajta ne vesszenek. Némelyek bűnös foglalkozásukat művészi tökélyre viszik és oly bámulatra méltó kézi ügyességgel dolgoznak, mely laikus előtt szinte megfoghatatlan.

A zsebtolvajlás lényeges kelléke, hogy az észrevétlenül és a legnagyobb gyorsasággal hajtassék végre. Ez oknál fogva többnyire oly helyen űzik azt, hol az ember nem vigyáz magára, hol figyelme környezetete által le van kötve, vagy érdekes látványosság szemléletébe van elmerülve.

Zsebtolvajok mindenütt találhatók. Köztük a legkülönbözőbb fokozatok vannak, a jó nevelésű, biztos fellépésű és legújabb divat szerint öltözködő világfitól kezdve a rongyos csavargóig, ki zsákmányát vásárokon, nyilvános látványosságoknál, népünnepélyeknél keresi, mivel azonban nincs kizárva az sem, hogy az ily helyeken előkelőbb társa is meg ne forduljon. Ez természetesen inkább azon helyeket keresi fel előszere-tettel, a hol nagy idegenforgalom van, tehát vasuti- és gőzhajó-állomásokat, színházakat és hangversenyeket, múzeumokat, képtárakat, czirkuszokat, lóversenyeket, templomokat, de azért — mind mondánk — ellátogat oly helyekre is, hol

nagyobb népcsoportosulások, csődülések fordulnak elő, p. o. tüzesetek, vásárok, búcsúk, körmenetek, versenyek, árverések stb. alkalmával. Rendes állomásai a zsebtolvajoknak ama helyek, hol pénzváltások, kifizetések teljesíttetnek, tehát: pénztáraknál, vámoknál, boltokban, továbbá bolti kirakatok előtt, a hol nem ritkán furfangos módon botrányt, csődületet idéznek elő, csak hogy a csend és rend őreinek figyelmét elvonják, azokat foglalkoztassák, a közönség figyelmét leköcsécsék, hogy ezalatt czimboráik a zavarban annál könnyebben halászhassanak.

Ha a zsebtolvaj áldozatát kiszemelte, úgy feltűnés nélkül melléje férközni igyekszik és aztán nagy elővigyázattal megtapogatja az illetőnek ruháit oly célból, hogy kitudja, mely zsebekben tartja értéktárgyait, minők: pénz és levéltárcza, óra stb., mely munkájánál ritkán csalja őt meg a helyes érzéke.

A zsebtolvajlás kivitele akkép történik, hogy a zsebtolvaj kezének, melylyel dolgozik, lehet jobb és bal kéz egyaránt, mutató és közép, ujját villaalakban széjjelnyújtva, lassan és észrevétlenül a zsebbe mélyesztí és miközben a többi ujjait erősen a tenyérhez szorítja, amazokkal a tárgyat kiemeli.

A művésziesség abban áll, hogy a zsebtolvaj a kilopandó tárgyat az ollóval (mutató és közép ujj) már akkor is megragadni képes legyen, ha

az csak a körmök közé jut, mert a zsebbe mélyebbre való behatolás a kéz elszélesedése miatt minden czentiméternél veszélyesebbé válik. A kilopandó tárgyat jól meg kell fogni, nehogy az kicsúszszon, mert ekkor nemcsak a fogás van megghiúsítva, hanem sokszor a tettes is felfedeztetik. Ezen fogás a legnagyobb gyakorlatot igényli, de az ügyes zsebtolvaj a legnehezebb pénztárczát is ujja hegyeivel akként birja megfogni, akár csak más ember egy darab papirost.

A zsebtolvajláshoz mindenekelőtt hosszú és keskeny kéz szükségeltetik; a mutató ujjnak a közép ujjal lehetőleg egyforma nagyságúnak kell lennie, hogy ne kelljen azt nagyon meggörbíteni. E mellett az ujjakat folyton mozgékony-ságban kell tartani és nehéz munkától megkimélni.

A zsebtolvaj és a hamis kártyás e tekintetben hasonló és mindkettő kezeiről is felismerhető.

A lánczon függő óra ellopása külön műfogást igényel. A lánczot, ha az erősen van a mellény gomblyukába akasztva, a tolvaj nem lopja el, hanem csak az órát kapcsolja le. Ugyanis először az órát a már ismertetett módon a zsebből kiemeli, aztán egy külön mesterfogással az óra karikáját, melyen az a lánczon függ, letöri s az órát karika nélkül ejti hatalmába. A hüvelyk és mutató ujja segélyével megnyomja a karikát oly erővel, hogy az széttágul s az óra a markába

pottyán. Az órának a lánczról való levétele, az órának a zsebből való kihuzásával egyidejűleg történik és 5—10 másodperc alatt már végre is van hajtva.

Az órának a láncztóli eltávolítására némely zsebtolvajok kis harapófogószerű csiptetőt is alkalmaznak, az ügyesebbek azonban ezen módszert, mert a kezelést nehezíti, nem alkalmazzák.

A zsebtolvaj ritkán működik egyedül, hanem többnyire egy vagy több czimborája társaságában, kik majd hátát fedezik, majd az idegen figyelmét lekötik, de mindenekelőtt a lopott holmit veszik át tőle és azzal gyorsan elosonnak.

A lopott holminak eltüntetésére a zsebtolvajok nagy súlyt helyeznek és ép ezért, ha csak tetten nem éretnek, a rábizonyítás igen nehéz, mert hiányzik a bűnjel.

A zsebtolvajok gárdájában a női nem is erősen van képviselve; idősebb tolvajok útmutatása mellett a gyermekek is űzik az e fajta lopást, gyakran nagy ügyességgel és annyival nagyobb eredménnyel, mert kevesebb feltűnéssel dolgozhatnak, mint a felnőttek.

A zsebtolvajlás végrehajtási módja a legkülönbözőbb és mindig az illető tolvaj egyéniségétől függ. Bár ezeknek vannak bizonyos specziális fogásaik, mely szerint «dolgoznak», azonban az eljárás módját változtatni szokták, mert gyakori

ismétlődés által könnyen magukra vonják úgy a közönségnek, mint a hatósági közegek figyelmét.

Törekvésük tehát odairányul újabb és újabb módszert kitalálni és ép ebben nyilvánul meg agyafurtságuk és leleményességük.

Az alábbiakban tárgyalni fogjuk a zsebtolvajlás néhány szokásos módját, melyből a zsebtolvajok eljárása is kivehető.

Egy több ízben büntetett előkelő megjelenésű női zsebtolvaj az utczán járó-keelő nőközönségből szemelte ki áldozatát, kit ilyformán szólított meg: «Az isten szerelméért, hogy néz ki?! Valaki kabátját hátulról bepiszkolta; így nem mehet tovább, hisz már az emberek kezdik figyelni. Jöjjön csak hamar a legközelebbi kapu alá, hogy letörölhessem.» Az ilykép megállított nő megszólítóját gyanútlanul követte valamely félreeső helyre, hol ez a zsebkendővel szorgosan törülgette ruháját, de gondja volt arra is, hogy e közben a zsebekből az értéktárgyakat észrevétlenül kiemelje. A kizsebelt nő csak később tudta meg, hogy furfangos zsebtolvajnak lett áldozata.

Más alkalommal meg ugyenezen tolvaj nő szűk utczában beszélgetésbe elegyedett más nőekkel s miközben őket szóval tartotta, kilopta erszényüket a zsebükből.

Ezen női zsebtolvaj felfedezését igen megnehezítette azon körülmény, hogy többször vál-

toztatta ruháit és hajzatát és ekkép külsejét annyira elváltoztatta, hogy a kárvallottak szembesítéskor fel nem ismerték, minek folytán — bűnjel hiányában — sok tolvajlásért felelősségre vonni nem is lehetett.

A ruhának és egyáltalán a külsőnek elváltoztatása nagy szerepet játszik a zsebtolvajoknál, mert jól tudják e gonosztevők, hogy a közönség rendszeren a külsőségeket jegyzi meg, az arcz felismerésére — futólagos érintkezés után — csak kevesen képesek.

A lopás végrehajtásának egy más módja, mely azonban rendkívüli ügyességet és gyorsaságot igényel, miért is azt csak kitanult zsebtolvajok űzik, abból áll, hogy nyílt helyen, sokszor nagy számú emberek szeme láttára zsebelik ki áldozataikat.

Az eljárás a következő:

A zsebtolvaj kiszemelt áldozatát nyomon követi és iparkodik feltűnés nélkül közelébe férközni. Ha ketten vannak a tolvajok, úgy az egyik akként intézi a dolgát, hogy a kizsebelendővel szembe jöjjön, míg a másik néhány lépésnyire jobbra vagy balra tartja magát tőle. A szembe jövő, midőn áldozatának közelébe ér, hirtelen megbotlik s vele összeütközik, néha oly erősen, hogy annak a szeme is káprázik. Ekkor a másik tolvaj megragadja, mintha segítségére jönne és kérdéseivel: «mi történt, hogy történt, nincs-e

baj?!» stb. az áldozat figyelmét eltereli, mi alatt az első tolvaj az összeütközés alatt a zsebelést már elvégezte és szégyenkezve vagy bocsánatkéréssel hamarosan kereket old.

A lopás e módját a zsebtolvaj egyedül is gyakorolja, de csak akkor, ha már nagy gyakorlatra tett szert.

Ilyenkor elmélyedést, szórakozást színlelve hevesen összeütközik a kizsebelendővel s mintha megrettent volna, görcsösen megragadja áldozata ruháját s a zavarban ügyesen kicseni a zseb tartalmát, aztán bocsánatkéréssel vagy felülkerekedve szitkok között távozik, a nélkül, hogy a meglopott csak sejtené is, hogy őt most meglopták.

Más módja a zsebtolvajlásnak a «leköpés».

Ez az áldozat zavarba hozásán alapszik, csak úgy, mint az összeütközés.

Kizárólag nőkkel szemben alkalmazzák és akként hajtják végre, hogy a szembe jövő nőt midőn mellette elhaladnak. véletlent színlelve, leköpik. A nő erre rendesen zavarba jő, a tolvaj pedig bocsánatot kérve, zsebkendőjével a toilette hibát kireperálni igyekszik, de gondja van arra is, hogy az értéktárgyakat eltüntesse. Mire a nő zavarából felocsudik és észreveszi a lopást, a tolvaj már rég eltűnt.

A zsebtolvajlás egy más módszere abban áll, hogy a tolvaj karján felöltővel, a meglopandó

mellett akként foglal állást, hogy karjával, melyen a felöltő van, a zsebet takarja, míg a másik kezével a zsebben működik.

Ha észre vétetnék is, sem eshetnék gyanu rá, mert a meglöpött az első pillanatra nem is gondolja, hogy a tolvaj a ruhával terhelt kezét mélyesztette a zsebbe.

A zsebtolvajoknak egészen különálló kategoriaját a vasúti tolvajok képezik, kik többnyire világlátott, több nyelvet beszélő, előkelő megjelenésű és fellépésű egyének (férfiak és nők egyaránt), kiktől senki sem merné föltételezni, hogy kenyérkeresetüket a lopás képezi. Többnyire az I. vagy II. osztályú utazók köréből szedik áldozataikat s miután az utasok rendszerint bőven vannak pénzzel ellátva, mesterségük elég jövedelmező is.

Rendkívüli nagy furfangra vall az egyik utazó zsebtolvaj azon eljárása, hogy felöltőjébe műkezeket dugott és a kiszemelt áldozata közelébe húzódva, azokat ölbe téve, alvást színlelve hanyatlott hátra. Alkalmas pillanatban a felöltő alatt lévő kezeivel kezdett dolgozni s ha utitársának az érintéstől esetleg gyanúja is támadt, az legott eloszlott, midőn a tolvaj ölbe tett kezeit, alvó arcját látta maga előtt.

Tagadhatatlan, hogy a zsebtolvajláshoz tehetség és kiváló egyéni tulajdonságok, így a kézi ügyeségen kívül főképp emberismeret szükségeltetik.

Emberismeret nélkül a zsebtolvajok megélhetése egyenest lehetetlen volna, mert nekik nagy tömegben gyorsan kell kiszemelni tudni azt az egyént, kinél pénzt és értéktárgyat sejtnek, mert máskülönben — tekintve, hogy az áldozatot sokszor óra hosszáig kell kísérniök, míg a lopásra kedvező alkalom nyílik — mesteriségük nem fizetné ki magát.

Télen, midőn az ujjak összegémberegednek, sokszor szenvednek éhséget és ilyenkor, mert a kellő ügyességet sem fejthetik ki, többször kerülnek hurokra is.

A zsebtolvajok ügyességéről, furfangjáról és humoráról, mely a társadalom ezen élősdijait jellemzi, számos adoma és történetke forog közszájon, melyek tanuságot tesznek arról, hogy mennyire el van a zsebtolvajlás terjedve és mily kemény sarczot vetnek ki a zsebtolvajok a nagyközönségre, mely sokszor nem tudja, nem is sejt, hogy meglopták, hanem a hiányzó értéktárgyat vigyázatlanságból elvesztettnek gondolja és azzal vagy nem törődik, vagy a hatóságnál elvesztettnek mondja be.

A zsebtolvajok egy válfaját a zsebmetszők képezik, kiknek műfogása, mint már az elnevezés is mutatja, abból áll, hogy a feszesen záródó zsebeket, vagy azok ruháit, kik ingök alatt köblökben hordják pénztárczáikat, mint a pórnők, éles késsel vagy ollóval kivágják.

Eljárásuk különben ugyanaz, mint a fent ismertetett zsebtolvajoké.

A tolvajoknak legundokabb és legelvetemültebb fajtáját a kéjtolvajok képezik, kiknek nagy része a prostituáltak sorából kerül ki.

Rendesen a mámoros emberek sorából választják ki áldozataikat mulatozás közben korcsmák, kávéházakban, vagy félreeső helyeken, sötét zugutczákban szemérmetlen módon tolakodva a hazasiető férfiakhoz mulatás, vagy beszélgetés közben zsebelve ki őket.

Az ily elvetemült nőknek többnyire még elvetemültebb férfi büntársaik is vannak, kik — ha az áldozat a lopást észrevéve lármát csap, vagy a tolvajt üldözőbe veszi — ezt védelmezik és szükség esetén erőszak alkalmazásával is megmentik, mi közben az áldozatnak nemcsak testi épsége, de sőt élete is a legnagyobb veszélynek van kitéve.

A csendőrség teendői a zsebtolvajlás megakadályozását és kiderítését illetőleg.

A közönség — főleg nagyobb városokban — a hatóság által is figyelmeztetik a zsebtolvajokra és ilyennemű felirásokkal «Óvakodjunk a zsebtolvajoktól» eléggé sűrűen találkozunk vasúti indóházakban, színházakban, pénztáraknál stb.

Hogy ezen figyelmeztetéseknek azonban mily

kevés foganatja van, kitűnik abból, hogy még az ily feliratokkal ellátott helyeken is a zsebtolvajlások úgyszólván napirenden vannak és nem csupán a pór nép, hanem a legintelligensebb emberek is áldozatai lesznek a zsebtolvajoknak.

A közönség meg van szokva, sőt megköveteli, hogy a gondviselés szerepét felette a rend őrei gyakorolják és soha nem lankadó éberséggel akadályozzák meg vagyoni megkárosodásukat.

A követelmények, miket e tekintetben a nagyközönség a csendőrség tevékenységéhez fűz, valóban nagyok, sőt tulzottak, mindamellett ezen körülmény sem mentesíti a csendőrséget azon kötelezettség alól, hogy az állampolgároknak a zsebtolvajok általi vagyoni megkárosodását a legnagyobb körültekintéssel meg ne előzze.

Eme kötetmek teljesítésére főleg azon alkalmak kínálkoznak, midőn nagyobb embertömegek verődnek össze, p. o. búcsuk, vásárok, népgyűlések, körmenetek, választások, látványos előadások stb. alkalmával. Ilyenkor az őrsparancsnok sohasem mulasztson el járórt vezényelni és pedig oly számban, hogy az a tömeg felügyeletére elégséges is legyen. Ha az őrsnek nincs elegendő embere, kérjen a szomszédos őrsöktől segílyt.

A csendőr puszta megjelenése sokszor a tolvajok elriasztására egymagában véve is elegendő, a szolgálattevő csendőröknek azonban ezenfelül

minden feltűnést keltő vagy gyanús körülményre különös figyelmet kell fordítaniok.

Nem a tömeg közé beékelve, hol mitsem láthatnak, hanem a tömegtől oly távolságban, lehetőleg a közönségtől nem is látva, kell mozogniok, honnan mindazt, a mi a tömegben történik, észrevehessék.

Különösen azokat kell szemmel tartaniok, kik ismert zsebtolvajok, vagy zsebtolvajlásban gyanúsak, úgyszinte azokat, kik az emberek, főleg az asszonyok közé furakodva, azok ruháján babrálnak, tapogatódznak vagy egyébként magaviseletükkel gyanút keltenek.

Nem eléggé ajánlatos továbbá, a különösen mulatságokon összeverődő *czigányok* megfigyelése. Eléggé ismeretes, hogy a czigánynők beszédmodoruk által mennyire képesek az együgyű pórnépre hatni, azok figyelmét lebilincselni. A koldulás, kártyavetés, jövendőmondás, rókatáncz mind meg annyi kedvező alkalom arra, hogy alkalmas pillanatban a báméskodók egyikét-másikat meglopják. A csendőrség felügyelte területeken általában a czigányok üzik a zsebtolvajlást a legeredményesebben; a zsebtolvajláshoz szükséges fogások nemzedékről-nemzedékre hagyományként szállnak, azokra már gyermekeiket kis korukban oktatják és a társadalom e páriáiban meg van a kellő ügyesség, furfang és emberismeret is, mely a zsebtolvajlás ered-

ményes végrehajtásának nélkülözhetetlen feltétele.

A csendőrségnek a fent ismertettekben elég támpont nyújtatik, hogy ezen elméleti ismereteket gyakorlatban is érvényesíthesse.

A gyakorlatban is azonban ugyanazon fegyverekkel kell küzdenie, melyekkel a zsebtolvajok bírnak, t. i. ügyességgel, fortélylyal, leleményességgel és emberismerettel, mely tulajdonok nélkül a legtökéletesebb elméleti tudás sem válhat a közjó javára.
